

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПІДХОДИ

Михайленко В. І.

*здобувачка 2-го курсу, ОС Магістр,
спеціальності «Практична психологія»,
кафедри практичної психології
Маріупольського державного університету
м. Київ, Україна*

Статева ідентичність є однією з ключових характеристик людини, яка суттєво впливає на її самосвідомість. Приналежність до певної статі формує розвиток особистості, визначає її інтереси та сприяє формуванню особливої системи уявлень про себе як представника конкретної статі. Ці уявлення включають характерні для чоловіків і жінок потреби, мотиви, ціннісні орієнтації, а також відповідні їм поведінкові моделі. Психічне здоров'я, сімейне благополуччя та відносини людини з оточуючими багато в чому залежать від того, наскільки сформована її статева ідентичність. Відповідно, актуальність цього дослідження обумовлена важливістю даного аспекту психіки для самої людини та потребою вивчення чинників, що сприяють розвитку гендерної ідентичності.

Формування гендерної ідентичності у дітей дошкільного віку є важливим етапом психосоціального розвитку, що впливає на подальше самовизначення дитини та її поведінкові стратегії у суспільстві.

В умовах сучасних соціокультурних змін та інтеграції гендерно чутливих підходів в освіті і вихованні, вивчення особливостей розвитку гендерної ідентичності у дошкільників стає надзвичайно важливим.

У віці 3-6 років діти активно розвивають уявлення про свою стать, наслідуючи рольові моделі, які вони спостерігають у своєму оточенні (батьки, вихователі, мультфільми тощо).

Українські дослідження підтверджують, що соціальні взаємодії і стереотипи, які панують у суспільстві, суттєво впливають на те, як діти формують своє уявлення про «правильну» поведінку хлопчиків та дівчаток [1, с. 3].

Усвідомлення дитиною своєї статевої належності як «вона хлопчик (дівчинка)» запускає процес ідентифікації з представниками своєї статі. У дошкільному віці формуються нові психічні утворення, серед яких гендерна ідентичність є ключовим. Її розглядають як результат соціального конструювання, який відображає належність дитини до

чоловічої або жіночої групи. Це включає реальне освоєння гендерної ролі, розвиток статевої самосвідомості та формування статевої ідентифікації [3, с. 57].

Гендерні стереотипи продовжують домінувати в українських родинах, що підкреслюють дослідження про те, що вплив сімейного середовища є визначальним фактором для гендерного розвитку дитини [2, с. 2].

Сучасне суспільство стикається з новими викликами, такими як боротьба зі стереотипами і гендерна рівність, що вимагає нових підходів до виховання.

Із впровадженням гендерної рівності в освітню програму (нова освітня реформа України) постає завдання коректного представлення гендерних ролей, що знижує тиск гендерних стереотипів на дітей.

Наразі активно обговорюють новітні педагогічні підходи для підтримки різноманіття гендерних моделей у процесі виховання.

Одним із головних напрямків є впровадження інтерактивних методів навчання, які сприяють рівноправному ставленню до статі.

Важливим аспектом є підготовка педагогів до роботи з гендерно чутливими темами та подолання власних стереотипів [4, с. 251].

В контексті української реальності це передбачає застосування таких методів, як рольові ігри, гендерно нейтральні завдання та спільні види діяльності для хлопчиків і дівчаток.

Сучасні українські дослідження підкреслюють важливість роботи з гендерними стереотипами як на рівні сім'ї, так і в системі дошкільної освіти.

Поглиблене вивчення впливу соціальних факторів на гендерну ідентичність є необхідним для подальшого розвитку педагогічних і психологічних підходів до виховання дошкільників.

Отже, формування гендерної ідентичності в дошкільному віці є ключовим етапом психосоціального розвитку дитини, який суттєво впливає на її подальше самовизначення та поведінкові стратегії в суспільстві. У процесі розвитку статевої самосвідомості діти наслідують рольові моделі з оточення, що підкріплюється соціальними стереотипами, поширеними в сім'ї та суспільстві. В умовах сучасних змін, зокрема з інтеграцією гендерно чутливих підходів в освіті, стає актуальним зниження впливу стереотипів та забезпечення рівноправного розвитку дітей незалежно від їхньої статі. Використання новітніх педагогічних підходів, включаючи інтерактивні методи, рольові ігри та нейтральні гендерні завдання, сприяє подоланню стереотипів.

Література:

1. Боровцова М. С. Механізми становлення гендерної ідентичності особистості. Київ. *Науково-практичний журнал «Наука і освіта»*. 2011. С. 3–5.
2. Городнова Н. І. Гендерна соціалізація дітей в умовах сімейного виховання. Київ : Видавництво університету, 2017. С. 1–4.
3. Вовк Л. Специфіка становлення гендерної ідентичності дошкільників. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Вид-во університету, 2018. Т. 18, № 18. С. 55–62.
4. Шевченко М. В. Гендерна педагогіка: нові підходи у виховання. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2013. С. 249–258.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-449-1-12>

СТРАТЕГІЇ ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТІВ МІЖ ПЕДАГОГАМИ ТА УЧНЯМИ СТАРШИХ КЛАСІВ

Олійник І. А.

*студент кафедри практичної психології,
психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
м. Київ, Україна*

Конфлікти між педагогами та учнями старших класів є невід'ємною складовою шкільного життя. Вони виникають через різноманітні причини, такі як нерозуміння, різниця у віці та світогляді, особисті проблеми, порушення дисципліни чи недостатню комунікацію. Такі ситуації можуть не тільки негативно впливати на психологічний клімат у школі, але й знижувати рівень мотивації до навчання, погіршувати стосунки між учасниками освітнього процесу та призводити до зниження ефективності навчання. Саме тому розробка та впровадження ефективних стратегій запобігання конфліктам набуває дедалі більшої актуальності.

Основна мета цих стратегій полягає у створенні умов для відкритого діалогу, взаєморозуміння та співпраці між педагогами та учнями, а також у формуванні в учнів відповідальності за свою поведінку та розвиток емоційного інтелекту. Стратегії мають бути спрямовані на